

EVROPSKÝ PARLAMENT

2004

2009

Výbor pro regionální rozvoj

11. 1. 2007

PRACOVNÍ DOKUMENT

o úloze a účinnosti politiky soudržnosti při snižování rozvojových nerovností
v nejchudších regionech EU

Výbor pro regionální rozvoj

Zpravodajka: Lidia Joanna Geringer de Oedenberg

Cílem politiky soudržnosti EU je zlepšení hospodářské a sociální soudržnosti regionů EU. Ty regiony, které zaostávají ve vývoji, procházejí restrukturalizací nebo jsou ovlivňovány specifickými geografickými, hospodářskými či sociálními nevýhodami, musí při řešení svých problémů a vypořádávání se se svými těžkostmi obdržet pomoc. Jak ukazují početné příklady, mnoho dříve chudých regionů Unie dosáhlo úspěšného rozvoje. Pomocí strukturálních fondů vykázaly čtyři dřívější tzv. země soudržnosti, Irsko, Řecko, Portugalsko a Španělsko, značný růst.

Regionální rozvojové rozdíly jsou však mnohem výraznější v EU-27 než v EU-15, což vyžaduje rozhodné akce na zmenšení těchto rozdílů. I když v členských státech, které přistoupily k EU v roce 2004, již došlo k významnému hospodářskému pokroku, i nadále zaostávají v rozvoji často kvůli administrativním nedostatkům. Hospodářský růst má tendenci soustředit se do určitých oblastí. Důkazem této koncentrace je situace zejména ve střední a východní Evropě s rychle rostoucími oblastmi hlavních měst. Růst měst se zvyšující se konkurenceschopností může mnoha způsoby podnítit rozvoj okolních venkovských komunit. Některé regiony však dosud vykazují nedostatečný růst. Nedávné údaje zveřejněné Eurostatem ukazují velký rozdíl v rozvoji mezi nejbohatšími a nejchudšími regiony EU a nově přistoupivší členské státy zaujímají v EHS nejnižší pozici.

Tabulka 1

Regionální HDP na obyvatele v EU-25 – údaje z roku 2003

(v PPS (standard kupní síly), EU-25 = 100)

Deset nejvyšších			Deset nejnižších		
1	Inner London (UK)	278	1	Lubelskie (PL)	33
2	Bruxelles-Capitale (BE)	238	2	Podkarpackie (PL)	33
3	Luxembourg	234	3	Podlaskie (PL)	36
4	Hamburg (DE)	184	4	Świętokrzyskie (PL)	37
5	Île de France (FR)	173	5	Warmińsko-Mazurskie (PL)	37
6	Wien (AT)	171	6	Opolskie (PL)	37
7	Berkshire, Buckinghamshire & Oxfordshire (UK)	165	7	Észak Magyarorság (HU)	38
8	Provincia Autonoma Bolzano (IT)	160	8	Východné Slovensko (SK)	39
9	Oberbayern (DE)	158	9	Eszag-Alföld (HU)	39
10	Stockholm (SE)	158	10	Dél-Alföld (HU)	40

Tabulka 2

Regionální HDP na obyvatele v EU-27 – údaje z roku 2006 (v PPS (standard kupní síly), EU-25 = 100)

Region	HDP (v PPS) na hlavu v % průměru EU-25 (EU-25 = 100)
Inner London (UK)	277.6
Bruxelles-Brussels (BE)	237.6
Luxembourg (LU)	233.9
Hamburg (DE)	184.0
Île de France (FR)	173.3
Wien (AT)	170.9
Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire (UK)	165.1
Provincia Autonoma Bolzano/Bozen (IT)	160.0
Oberbayern (DE)	157.9
Stockholm (SE)	157.9
Åland (FI)	154.3
Utrecht (NL)	152.5
North Eastern Scotland (UK)	150.3
Southern and Eastern (IE)	149.2
Darmstadt (DE)	148.3
.....	
Vest (RO)	34.0
Podkarpackie (PL)	33.2
Lubelskie (PL)	33.2
Centru (RO)	32.3
Istocna Hrvatska (HR)	31.0
Nord-Vest (RO)	29.1
Severozapaden (BG)	26.1
Sud-Est (RO)	25.6
Sud-Vest (RO)	25.5
Severoiztochen (BG)	25.3
Yugoiztochen (BG)	24.9
Yuzhen tsentralen (BG)	24.6
Sud (RO)	24.4
Severen tsentralen (BG)	24.2
Nord-Est (RO)	21.7

Regiony s nejnižším / nejvyšším HDP na hlavu (v PPS) (EU-25 = 100)

Návrh zprávy z vlastního podnětu si klade za cíl zdůraznit určité zásady toho, jak by mohly členské státy a EU jednat, aby zvýšily účinnost politiky soudržnosti EU v nejhudších regionech. Na rozvoj nejhudších regionů byly ve finančním výhledu na období 2007–2013 vyčleněny finanční prostředky. Tyto prostředky se nyní musí efektivně využít.

Urychlení hospodářského růstu v nejhudších regionech je základním předpokladem pro podporu dlouhodobě vysoké životní úrovně v Unii. Má-li být v budoucnosti Unie konkurenceschopná a silná na globální úrovni, má konvergence regionů EU zásadní význam. Jestliže regiony, jež čelí rozvojovým problémům, budou i nadále zaostávat, existuje riziko, že rostoucími náklady v budoucnosti budou dopady politiky oslabeny.

- Politika soudržnosti EU musí **identifikovat konkrétní potřeby** nejhudších regionů a nalézt přesný mechanismus urychlení jejich rozvoje.

Je důležité určit hlavní potřeby jednotlivého regionu a soustředit finanční prostředky na správnou úroveň. Pro země zapojené do politiky soudržnosti je třeba vytvořit základní

infrastrukturu pro další investice. Mezi konkurenceschopností a cíli soudržnosti není rozpor, je však nezbytné vědět, kde může „pákový efekt“ pozvednout růst. K dosažení určitého stupně konkurenceschopnosti musí chudé regiony vytvořit vhodnou základní infrastrukturu a lidské zdroje.

- Problémem týkajícím se těchto **nejchudších regionů** je existence **potíží při využívání finančních prostředků**. Místním orgánům často chybí schopnosti a zkušenosti nebo odpovídající prostředky k tomu, aby splnily složité požadavky politiky soudržnosti, a nejsou tedy schopny požádat o prostředky, na které mají v zásadě nárok.

To je tíživý problém zvláště pro nové členské státy a kandidátské země.

Tabulka 3

Tempo růstu reálného HDP

Tempo růstu objemu HDP - meziroční změna v %

(U roku 2006, 2007 a 2008 se jedná o předpověď.)

	1997	-98	-99	-00	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08
Bulharsko	-5.4	3.9	2.3	5.4	4.1	4.9	4.5	5.6	5	6.0	6	6
									.5		.0	.2
Rumunsko			-1.2	2.1	5.7	5.1	5.2	8.4	4	7.2	5	5
									.1		.8	.6
EU-25	2.7	3.0	3.0	3.9	2.0	1.2	1.3	2.3	1	2.8	2	2
									.7		.4	.4
EU-15	2.6	2.9	3.0	3.9	1.9	1.1	1.1	2.2	1	2.6	2	2
									.5		.2	.3

Jak je vidět z tabulky 3, potenciál hospodářského růstu ve dvou zemích, které přistoupily k EU v roce 2007, tj. v Bulharsku a Rumunsku, je zvláště pozoruhodný. Aby bylo možno se plně zabývat tímto potenciálem rozvoje, musí účinně fungovat odpovídající správa. Jako nejdůležitější předpoklad úspěšného provádění programů a projektů spolu s rozvojem lidským zdrojů se zdůrazňuje potřeba institucionální kapacity. Během období předvstupní pomoci různé programy odhalily mnoho nedostatků v oblasti institucí, řízení a správy na straně příjemce, nedostatků, které nebyly dosud plně překonány, ale kterými je nutno se v nejbližší budoucnosti zabývat, mají-li být finanční prostředky investovány a využity správně.

Řádné řízení strukturálních fondů vyžaduje **koordinaci různých úrovní (politické, technické a správní)**. To je tíživý problém v nových členských státech a je třeba přijmout daleko účinnější opatření. Diskuse k zajištění soudržnosti mezi EU, členskými státy a regiony mají zásadní význam a žádná oblast správy by se z tohoto strukturovaného dialogu neměla vynechat. Politika soudržnosti se nezabývá pouze hospodářskými fondy, ale také **partnerstvím mezi různými zúčastněnými stranami**. Ke zlepšení účinku nestačí jednat a spolupracovat pouze na jedné úrovni; jsou nutné zejména náležitě toky informací

a partnerství.

- Měl by být zorganizován rámec, který zavede vzájemné působení do praxe, a také výměna zkušeností. Tato snaha může také ustálit normy a standardy, které zvýší správní kapacity při provádění nařízení a předpisů.

Je velmi důležité více využívat **partnerství veřejného a soukromého sektoru** s cílem zahrnout do rozpočtu finanční prostředky a dát k dispozici kapitál. Je třeba vytvořit předpisy pro uskutečňování partnerství veřejného a soukromého sektoru a zredukovat překážky tohoto procesu. V nových členských státech se projevuje nedostatek osvědčené praxe.

- Dále je třeba zdůraznit význam **doplňkovosti**. Zapojení soukromého kapitálu je klíčovým aspektem, který má potenciál urychlit dodatečné investice. Finanční podpora by se měla vynakládat průhledně, aby bylo zajištěno, že se dosáhne stanovených cílů.
- **Jaspers, Jeremie a Jessica** jsou skvělými nástroji na pomoc malým a středním podnikům na regionální úrovni, avšak pro jejich podporu a pro zajištění jejich úplného a účinného využití, zejména v nejhudších regionech, musí mnohem více učinit členské státy a Komise.
- Hospodářský rozvoj úzce souvisí s **inovacemi**, které jsou navíc klíčovým prvkem regionálního rozvoje. Politika soudržnosti EU musí být podle Lisabonské strategie nasměrována na zvýšení inovační schopnosti EU a je tedy důležité, aby tyto cíle neopomíjely nejhudší regiony.
- Je nutno aktivně podporovat podnikatelského ducha a do tohoto procesu je třeba zapojit všechny zúčastněné strany. Podnikání by se mělo podporovat zejména mezi ženami a mladými lidmi, kteří vstupují na trh práce, a mezi skupinami osob vyloučených ze společnosti. Důležitým faktorem v podpoře inovací je také zlepšení kvality předpisů a nařízení v zemích EU, s cílem zajistit, že budou podporovat a nikoli blokovat inovační proces v důležitých odvětvích hospodářství. Je pravděpodobné, že z tohoto hlediska jsou nejhudší regiony citlivější.

Četné příklady ukazují, že nové členské státy nejsou schopny dostatečně využít finanční prostředky. **Musí se tedy zlepšit kvalita správy**, aby regiony, které přijímají finanční prostředky, mohly pomoc zpracovat a vhodně využít. Velký význam má technická pomoc, zejména při přípravě provádění nových projektů. Jsou zde naléhavé požadavky na kvalitu, a to jak externě ve formě odborných znalostí, tak i interně; vědět, co je skutečně potřebné a provádět odpovídající kontroly kvality projektů a využití finančních prostředků. Je také nutné aktualizovat hodnocení udržitelného projektu, který již byl uskutečněn.

- Zvláštní částka z fondů by mohla být vynaložena na přípravu, sledování, hodnocení a odborníky. Pokud by tato pomoc byla vhodně vynaložena, mohla by mít zásadní význam, hlavně v zemích se složitějším systémem správy.

Je důležité, aby se **finanční prostředky dostaly do oprávněných regionů rychle**. Někdy trvá příliš dlouho, než se finanční prostředky dostanou k příjemcům a úkolem pro všechny strany je, aby obíhaly správně.

Při využívání strukturálních fondů je obtížné vyhnout se složitosti systému, na který mají dopad tři různé úrovně regulace: předpisy Společenství, vnitrostátní rámec a praxe na regionální úrovni. **Procedurální zjednodušení** je tedy úkolem pro všechny tři úrovně, aby se předešlo jakékoli následné interpretaci a aby se usnadnilo a urychlilo provádění programů.

Je nutná součinnost mezi politikami, a to jak politikami EU, tak i vnitrostátními politikami. Politiky by se měly doplňovat a nikoli působit proti sobě. Soustředění přínosů ostatních evropských politik na území jednotlivých zemí a regionů může např. zeslabit dopad rozvojové politiky. Regionální rozvoj musí mít sociální i enviromentální rozměr.

- Dopad možných zkreslujících vlivů mezi politikami by se měl brát v úvahu a měl by se prostudovat v roce 2009 při revizi rozpočtu Společenství v polovině rozpočtového období a ve 4. zprávě o hospodářské a sociální soudržnosti.

Na podporu soudržnosti a účinného rozvoje v nejchudších regionech je nezbytné **zmobilizovat všechny účastníky**, zahrnout všechny zainteresované strany a zajistit jejich plnou účast.

Je nutno bojovat s nezaměstnaností, která nejvíce postihuje právě nejchudší regiony. Zvláště znepokojující je existence dlouhodobé nezaměstnanosti v určitých sociálních skupinách. **Pro dosažení sociální soudržnosti je nutno vyvinout úsilí k zajištění co nejlepší integrace osob s postižením.** To je předpokladem pro dosažení dobré životní úrovně pro celou společnost EU. Soudržnosti v EU dále napomáhají **rovné příležitosti na trhu práce pro muže a ženy**. Stále převažují rozdíly v úrovni mzdy mezi muži a ženami, což je překážkou růstu hospodářství. Pozornost věnovaná rozdílům mezi pohlavími zvýší kvalitu účinného uskutečňování politiky soudržnosti. Zaměstnavatelé a zaměstnanci na všech úrovních si musí být této skutečnosti vědomi; v této oblasti je třeba uskutečnit vhodná opatření.

- Je nutno informovat o potřebě a způsobech uskutečňování přístupu podle pohlaví při provádění a hodnocení programů a projektů a lépe využívat studie a analýzy, které již byly provedeny. Prakticky realizovat lze nicméně otázku, jako je zajištění rozpočtu s ohledem na rovnost pohlaví (např. otázku, zda je rozpočet pro provádění akcí v oblasti rovných příležitostí odpovídající), informování sociálních partnerů a příslušných účastníků o hledisku pohlaví a zajištění dostupnosti odborných znalostí v oblasti rovnosti pohlaví. Uvážený přístup k rovnosti pohlaví ve společenském a hospodářském životě bez stereotypního pohledu na sociální úlohy mužů a žen je pro účinnější politiku soudržnosti zásadní.

Mají-li se politiky EU zaměřené na snížení rozvojových rozdílů stát v EU skutečně

udržitelnými rozvojovými strategiemi a strategiemi soudržnosti, je vyvážený rozvojový přístup odpovídající konkrétní regionální charakteristice a problémům v nejchudších regionech zásadní.